

เครื่องปั้น ดินเผา

สำนัก
พิมพ์คดี

เครื่องปั้นดินเผา

เครื่องปั้นดินเผา

สำนัก
พิมพ์คดี

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

เครื่องปั้นดินเผา.--กรุงเทพฯ : คติ, 2554.
400 หน้า.

1.เครื่องปั้นดินเผา--ไทย. I. ชื่อเรื่อง.

738.1

ISBN 978-616-90706-1-0

เครื่องปั้นดินเผา

พิมพ์ครั้งที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๔

จำนวนพิมพ์ ๓,๐๐๐ เล่ม

ราคา ๖๐๐ บาท

สงวนลิขสิทธิ์เรื่องและภาพโดย © บริษัท สำนักพิมพ์แสงแดดเพื่อนเด็ก จำกัด
ห้ามลอกเลียนหรือนำภาพไปใช้ไม่ว่าส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือ นอกจากได้รับอนุญาต

สำนัก
พิมพ์

อยู่ในเครือบริษัท สำนักพิมพ์แสงแดดเพื่อนเด็ก จำกัด

คณะผู้จัดทำ

กรรมการผู้จัดการ นิดดา หงษ์วิวัฒน์

ผู้จัดการทั่วไปและผู้จัดการฝ่ายผลิต น่าน หงษ์วิวัฒน์

ผู้จัดการฝ่ายการตลาด ปราณี พงษ์พันธ์

ที่ปรึกษาฝ่ายการผลิต จิรนนท์ ทับเนียม

บรรณาธิการเล่ม นิดดา หงษ์วิวัฒน์

ประสานงานเล่ม สมพร คารัมย์

พิสูจน์อักษร สมพร คารัมย์, จรวยพร ฉันทจิตปรีชา

บรรณาธิการศิลป์ ตุลย์ หงษ์วิวัฒน์

ศิลปกรรม นุชนาถ ทวีทรัพย์

ฝ่ายการตลาด บุญเจริญ หมั่นศรี, ฉัตรชัย กางมันต์, ยุทธชัย พิมพ์สาลี

ฝ่ายการเงิน ชลธิชา อ่วมด้วง, วรณีย์ ทองสม, มลิวรรณ เจนจบ

หัวหน้าสายส่ง ชานูชัย พยอม

ฝ่ายผลิต นภาพร ขำชัยภูมิ, กนกวรรณ สอนสุคนธ์

แยกสี บริษัท สแกนอาร์ต จำกัด โทร. ๐-๒๒๙๒-๐๒๗๙-๙๘๐

พิมพ์ที่ บริษัท พิมพ์ดี จำกัด โทร. ๐-๒๔๐๑-๙๔๐๑

จัดจำหน่ายโดย บริษัท สำนักพิมพ์แสงแดด จำกัด

๓๒๐ ลาดพร้าว ๙๔ (ทาวน์ อิน ทาวน์) แขวงพลับพลา เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐

สั่งซื้อหนังสือติดต่อฝ่ายการตลาด โทร. ๐-๒๙๓๔-๔๔๑๔ ต่อ ๑๐๒-๑๑๐ แฟกซ์ ๐-๒๕๓๘-๑๔๙๙,

๐-๒๙๓๔-๔๔๑๕ E-mail : marketing@sangdad.com

ติดต่อฝ่ายบรรณาธิการสำนักพิมพ์ โทร. ๐-๒๙๓๔-๔๔๑๔ ต่อ ๒๐๗ แฟกซ์ ๐-๒๙๓๔-๔๔๑๑

E-mail : sdbooks@sangdad.com

คำนำสำนักพิมพ์

เครื่องปั้นดินเผาไทย มีเอกลักษณ์โดดเด่น และโด่งดัง หลายชิ้นเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่คนไทย ขณะที่อีกหลายชิ้นมีชื่อเสียงในระดับสากล อาทิ หม้อเขียนสีที่บ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี เครื่องปั้นดินเผาสีดำขัดมันและภาชนะดินเผาสามขาจากแหล่งบ้านเก่า จังหวัดกาญจนบุรี เครื่องถ้วยชามสังคโลกจากแหล่งเตาเผาสมัยสุโขทัย ที่มีหลักฐานว่าเป็นสินค้าส่งออกในช่วงสมัยนั้น ไปยังแถบหมู่เกาะต่างๆของอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น และบางประเทศในตะวันออกกลางและแอฟริกา

เครื่องปั้นดินเผาเป็นทั้งภาชนะใส่ของกินของใช้ เช่น ถ้วย ชาม หม้อ ไห ยังเป็นส่วนหนึ่งในงานสถาปัตยกรรม เช่น กระเบื้อง ใบระกา หางหงส์ เป็นงานประติมากรรม เช่น พระพุทธรูปดินเผา พระพิมพ์ดินเผา ใช้ประกอบพิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับการฝังศพ เช่น รูปปั้นตุ๊กตาเสียกระบาลในวัฒนธรรมบ้านเชียง เป็นต้น

แต่เมื่อกาลเวลาผันผ่าน เครื่องปั้นดินเผาสามารถสื่อความหมายในระดับวัฒนธรรมสะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคม บอกเล่าเรื่องราวและวิถีชีวิตของชนผู้เป็นเจ้าของในแต่ละยุคสมัยได้ ซึ่งปรากฏหลักฐานว่ามีการทำเครื่องปั้นดินเผาบนผืนแผ่นดินไทยตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ หนึ่งในเครื่องปั้นดินเผายุคนี้ คือ เครื่องปั้นดินเผาวัฒนธรรมบ้านเชียง อันเลื่องชื่อนั่นเอง

หนังสือ เครื่องปั้นดินเผา เล่มนี้ นำเสนอเรื่องราวของเครื่องปั้นดินเผาไทยจากแหล่งเตาเผาต่างๆ แบ่งตามยุคสมัย ตั้งแต่เครื่องปั้นดินเผาก่อนประวัติศาสตร์ในวัฒนธรรมบ้านเชียงและวัฒนธรรมบ้านเก่า เครื่องปั้นดินเผาสมัยประวัติศาสตร์ ศิลปะทวารวดี ศรีวิชัย ชุมพรหรือศิลปะลพบุรี และเครื่องสังคโลก ขณะที่ราชสำนักและชนชั้นสูงในสมัยอยุธยาตอนปลายและต้นรัตนโกสินทร์ นิยมเครื่องถ้วยเบญจรงค์และเครื่องถ้วยลายน้ำทอง ซึ่งได้รับอิทธิพลจากเครื่องถ้วยจีน และล่วงเข้าสู่ปัจจุบันที่เป็นยุคของเครื่องปั้นดินเผาไทยร่วมสมัย

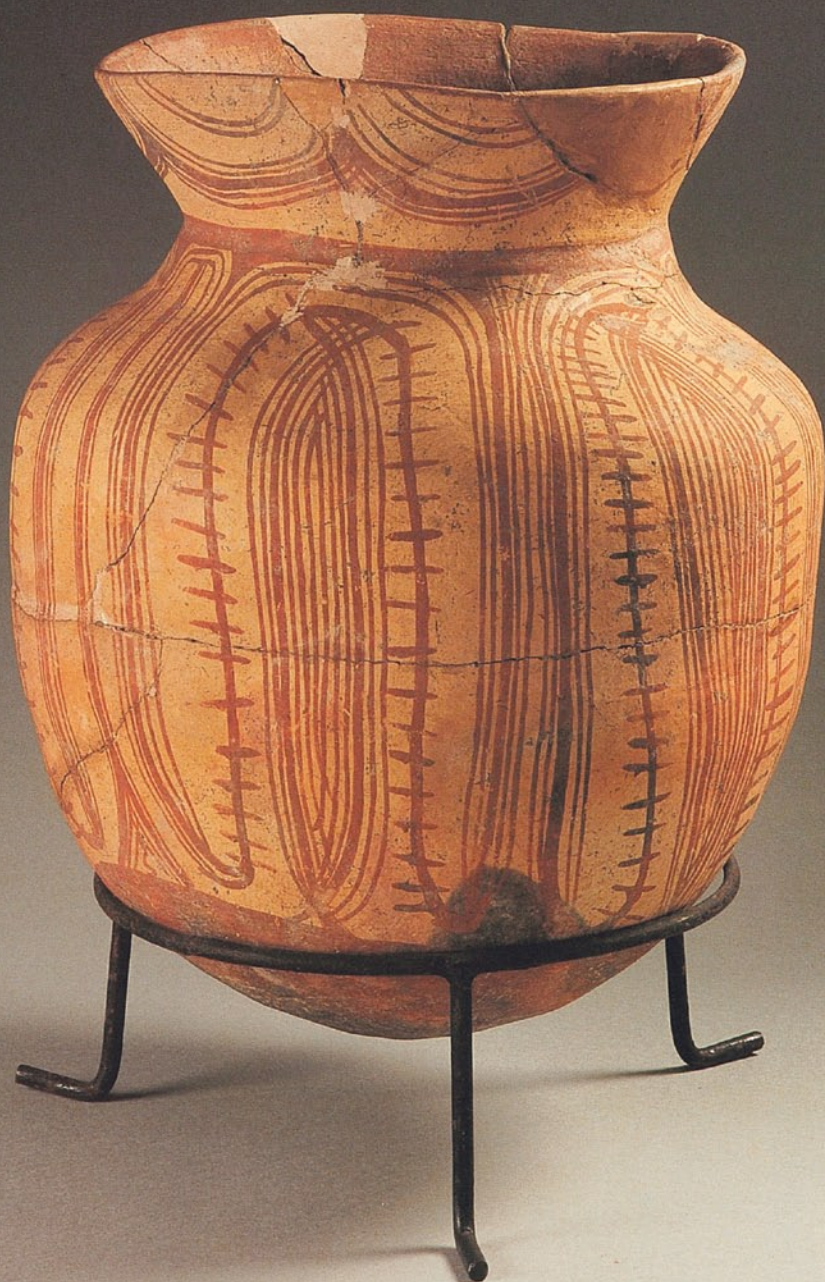
หนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมเรื่องราวและภาพถ่ายเกี่ยวกับเครื่องปั้นดินเผาในไทยอย่างครบสมบูรณ์

สำนักพิมพ์คดี

กันยายน ๒๕๕๔

สารบัญ

เครื่องปั้นดินเผาไทย	๑๑
เทคโนโลยีการทำเครื่องปั้นดินเผาไทย	๑๕
แหล่งวัตถุดิบในการทำเครื่องปั้นดินเผาไทย	๑๕
เทคนิคการปั้นหรือการขึ้นรูปเครื่องปั้นดินเผา	๓๑
เทคนิคการตกแต่งผิวภาชนะดินเผา	๓๖
การเผาและชนิดของเตาเผาเครื่องปั้นดินเผาไทย	๔๒
ชนิดของเครื่องปั้นดินเผา	๔๙
เครื่องปั้นดินเผาในสมัยก่อนประวัติศาสตร์	๕๕
เครื่องปั้นดินเผาในวัฒนธรรมบ้านเชียง	๕๖
เครื่องปั้นดินเผาในวัฒนธรรมบ้านเก่า	๘๙
เครื่องปั้นดินเผาในสมัยประวัติศาสตร์	๙๕
เครื่องปั้นดินเผาสมัยทวารวดี	๙๘
เครื่องปั้นดินเผาสมัยทวารวดีในภาคกลาง	๙๙
เครื่องปั้นดินเผาวัฒนธรรมหริภุญชัย	๑๐๗
เครื่องปั้นดินเผาสมัยศรีวิชัย	๑๒๓
เครื่องปั้นดินเผาเขมร	๑๒๙
เครื่องสังคโลก หรือเครื่องปั้นดินเผาสุโขทัย	๑๓๗
เครื่องปั้นดินเผาล้านนา	๒๔๙
แหล่งเตาสันกำแพง	๒๕๕
แหล่งเตาเวียงกาหลง	๒๗๕
แหล่งเตาวังเหนือ	๓๐๙
แหล่งเตापาน	๓๑๕
แหล่งเตापะเยา	๓๒๒
เครื่องปั้นดินเผาสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์	๓๓๗
เครื่องถ้วยเบญจรงค์และเครื่องถ้วยลายน้ำทอง	๓๔๑
เครื่องปั้นดินเผาไทยร่วมสมัย	๓๕๙
เครื่องปั้นดินเผาบ้านเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี	๓๖๑
เครื่องปั้นดินเผาบ้านหมืองกุ้ง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่	๓๗๗
เครื่องปั้นดินเผาบ้านด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา	๓๙๑
บทสรุป	๓๙๖
บรรณานุกรม	๓๙๘

ภาชนะดินเผาลายเขียนสี วัฒนธรรมบ้านเชียงสมัยปลาย อายุประมาณ ๒,๓๐๐-๑,๘๐๐ ปีมาแล้ว

เครื่องปั้นดินเผาไทย

ประเทศไทยเป็นอู่อารยธรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก ดังได้ปรากฏร่องรอยของมนุษย์ที่อาศัยอยู่ ตลอดจนมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอายุนานนับหมื่นปีในดินแดนแห่งนี้ เครื่องปั้นดินเผานั้นถือเป็นมรดกจากอารยธรรมอันเก่าแก่อย่างหนึ่งของไทยที่มีลักษณะโดดเด่นเป็นของตัวเอง และมีพัฒนาการอยู่ในสังคมไทยสืบทอดตลอดมา เริ่มต้นตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ซึ่งได้พบหลักฐานเครื่องปั้นดินเผาอายุนับหมื่นปีที่ถ้ำผีและถ้ำปุงฮุง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และเครื่องปั้นดินเผาสมัยก่อนประวัติศาสตร์ก็ได้มีพัฒนาการสืบทอดตลอดมา เครื่องปั้นดินเผาไทยในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงคือ หม้อเขียนสีในวัฒนธรรมบ้านเชียงที่มีการเขียนลวดลายบนผิวภาชนะอย่างงดงามเป็นที่รู้จักกันไปทั่วโลก จากรากฐานของอารยธรรมดังกล่าวทำให้ระยะเวลาต่อมา โดยเฉพาะในสมัยประวัติศาสตร์ได้ปรากฏแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผากระจายอยู่ในดินแดนประเทศไทยเป็นอันมาก มีส่วนหนึ่งของเครื่องปั้นดินเผาไทยในอดีตที่มีการผลิตเพื่อใช้สอยภายในท้องถิ่นและจำหน่ายเป็นสินค้าส่งออกอย่างแพร่หลายอยู่ในภูมิภาคเอเชียทั้งในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และไปในแถบประเทศตะวันออกไกล โดยมีแหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในสามแหล่งใหญ่คือ แหล่งเตาเผาในแคว้นล้านนา แหล่งเตาเผาในแคว้นสุโขทัย แหล่งเตาเผาในอาณาจักรกรุงศรีอยุธยาและใกล้เคียง แต่ดูเหมือนว่าเครื่องปั้นดินเผาไทยจากแหล่งเตาเผาของอาณาจักรสุโขทัยซึ่งนิยมเรียกกันว่า “เครื่องสังคโลก” จะมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันมากที่สุด นอกจากนี้ยังปรากฏมีเครื่องถ้วยสีของไทยชนิดหนึ่งที่เป็นที่รู้จักกันในนาม “เครื่องถ้วยเบญจรงค์และเครื่องถ้วยลายน้ำทอง” ซึ่งปรากฏเป็นที่นิยมอยู่ในราชสมัยอยุธยาตอนปลายมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ แม้ว่าเครื่องถ้วยเบญจรงค์และเครื่องถ้วยลายน้ำทองจะมีได้ผลิตจากแหล่งเตาเผาในประเทศไทยโดยตรง แต่ก็ยังเป็นเครื่องถ้วยไทยที่มีการออกแบบรูปทรงและลวดลายเป็นของไทย โดยคนไทย และให้ช่างชาวจีนเป็นผู้ผลิตขึ้นจากแหล่งเตาเผาในประเทศจีน ซึ่งก็นับเป็นมรดกไทยอันงดงามได้อีกอย่างหนึ่ง

ภาชนะดินเผาลายเขียนสี วัฒนธรรมบ้านเชียงสมัยปลาย อายุประมาณ ๒,๓๐๐-๑,๘๐๐ ปีมาแล้ว

พระพุทธรูปดินเผาประดับศาสนสถาน
วัฒนธรรมหริภุญชัย

จะเห็นได้ว่าเรื่องราวของเครื่องปั้นดินเผาไทยเหล่านี้มีความน่าสนใจมิใช่น้อย เพราะนอกจากจะเป็นมรดกวัฒนธรรมอันมีคุณค่าแล้ว ยังเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องปั้นดินเผาไทยในวันนี้ ดังนั้นเรื่องราวที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้จึงเป็นการกล่าวถึงเครื่องปั้นดินเผาไทยจากแหล่งเตาเผาในอดีตที่สำคัญ ทั้งในสมัยก่อนประวัติศาสตร์และประวัติศาสตร์ รวมทั้งแนะนำถึงเครื่องปั้นดินเผาไทยร่วมสมัยที่มีชื่อเสียงที่ผลิตกันอยู่ในท้องถิ่นต่างๆ ในประเทศไทยทุกวันนี้ เพื่อเป็นการเผยแพร่ให้เห็นถึงคุณค่าและความ

สำคัญของงานศิลปกรรมเครื่องปั้นดินเผาไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน คำจำกัดความของเครื่องปั้นดินเผาไทย

คำว่า “เครื่องปั้นดินเผา” ในที่นี้หมายถึง สิ่งที่ทำขึ้นด้วยดินเป็นรูปทรงต่างๆ สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ แล้วนำมาเผาเพื่อนำไปใช้งานต่อไป^๑ ซึ่งควรจะตรงกับภาษาอังกฤษว่า Ceramic ที่มีความหมายกว้างขวาง ครอบคลุมทั้งเครื่องปั้นดินเผาทั้งที่เคลือบและไม่เคลือบ รวมทั้งโลหะเคลือบ เช่น ช้อนสังกะสี กระเบื้อง อิฐ ตลอดจนแก้วทุกชนิด

ส่วนคำว่า “เครื่องปั้นดินเผาไทย” ที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้จะหมายถึงผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาชนิดต่างๆ ที่มีแหล่งผลิตอยู่ในดินแดนประเทศไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่เป็นวัสดุและสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ทั้งประเภทที่มีการเคลือบและไม่เคลือบ ซึ่งได้แก่เครื่องใช้ประเภทภาชนะดินเผา (Pottery) เช่น หม้อ ไห ตุ่ม โอ่ง จาน ชาม ถ้วย พาน ตลับ และแจกัน ประเภทวัสดุประกอบอาคาร เช่น กระเบื้อง ฝาผนัง ใบบระกา หางหงส์ และประเภthings ของอื่นๆ เช่น รูปปั้นของคนและสัตว์ต่างๆ เป็นต้น

^๑ ทรงพันธ์ วรรณมาศ เครื่องปั้นดินเผา หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมฝึกหัดครู (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว ๒๕๓๐) หน้า ๑.

ภาชนะดินเผาเคลือบสีน้ำตาล ผลิตจากแหล่งเตาบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

เทคโนโลยีการทำเครื่องปั้นดินเผาไทย

กระบวนการทำเครื่องปั้นดินเผาโดยทั่วไปนั้นจะประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆนับตั้งแต่ การเตรียมดิน การขึ้นรูป การทำให้แห้ง การเผาดิบ การตกแต่งผิวด้วยวิธีต่างๆ การชุบเคลือบ การเผาเคลือบ รวมทั้งการตกแต่งสีบนเคลือบอีกด้วย ในการทำเครื่องปั้นดินเผาขั้นตอนต่างๆเหล่านี้ อาจแตกต่างกันขึ้นอยู่กับชนิดของเครื่องปั้นดินเผานั้นว่าจะเป็เครื่องปั้นดินเผาชนิดใด ซึ่งการทำเครื่องปั้นดินเผาของไทยก็ได้มีกรรมวิธีที่แตกต่างไปจากที่อื่นๆ แต่อย่างใด แต่กระนั้นรายละเอียดของการทำผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาของไทยอาจมีข้อปลีกย่อยที่ไม่เหมือนกับที่อื่นๆ เนื่องจากมีข้อจำกัดในด้านวัตถุดิบ และเทคโนโลยีที่มีอยู่ ซึ่งในเรื่องราวตามลำดับต่อไปนี้จะเป็นการกล่าวถึงกระบวนการผลิตและเทคโนโลยีของเครื่องปั้นดินเผาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องปั้นดินเผาไทยในอดีต เพื่อให้เกิดความเข้าใจเป็นพื้นฐานถึงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการทำเครื่องปั้นดินเผาและเข้าใจในคำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง ก่อนที่จะลงรายละเอียดของแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาไทยในแต่ละแห่งต่อไป

แหล่งวัตถุดิบในการทำเครื่องปั้นดินเผาไทย ดิน (Soil)

วัสดุที่สำคัญที่สุดของการทำเครื่องปั้นดินเผาก็คือ ดิน ดินที่นิยมนำมาใช้ในการทำเครื่องปั้นดินเผาจะมีอยู่หลายประเภท แตกต่างไปตามลักษณะของแหล่งกำเนิด และสีของดินจะเป็นผลมาจากการผสมตัวของพวกอินทรีย์วัตถุ เหล็ก ซิลิกา และปูนขาว ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามชนิดของแร่ธาตุในหินที่เป็นต้นกำเนิดที่ผุพังสลายตัว สีของดินจะแตกต่างกันไปหลายชนิด เช่น ดินที่มีพวกอินทรีย์วัตถุจะมีสีดำถึงสีเทา เหล็กจะให้สีแดง น้ำตาล และเหลือง ส่วนซิลิกาและปูนขาวจะให้สีขาวและสีเทาอ่อน ในสมัยโบราณแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผามักจะมีที่ตั้งอยู่ใกล้กับแหล่งดินที่มีคุณภาพดี เพื่อความสะดวกในการทำและใช้วัตถุดิบ ประเภทของดินและแหล่งดินที่ใช้ในงานปั้นเครื่องปั้นดินเผาของไทยทั้งในสมัยโบราณและปัจจุบัน จะมีแหล่งดินอยู่ในพื้นที่ต่างๆดังนี้

๑. ดินขาว (Kaolin or China clay)

ดินขาว หมายถึง ดินสีขาวหรือดินที่มีสีขาวซีดจาง ดินขาวหรือที่เรียกว่าดินเกาลินนี้ เมื่อผสมน้ำแล้วจะมีความเหนียวพอที่จะขึ้นรูปได้ สามารถทนไฟได้ถึง ๑,๔๐๐ องศาเซลเซียส และเมื่อเผาในอุณหภูมิประมาณ ๘๐๐ องศาเซลเซียส ก็จะแกร่งแข็งตัวคงรูปอยู่ได้ แหล่งดินขาวที่ใช้ทำผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาในทุกวันนี้ ส่วนใหญ่จะมีอยู่ในเขตภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งได้แก่

๑.๑ แหล่งดินขาวที่ภูเขาย่านปางค่า ตำบลบ้านสา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง เป็นดินขาวที่เกิดจากการผุกร่อนสลายตัวของหินฟันม้า ลักษณะทั่วไปจะเป็นก้อนดินแข็งสีเหลือง เมื่อล้างแล้วจะสามารถทนความร้อนได้ประมาณ ๑,๖๒๑ องศาเซลเซียส โรงงานอุตสาหกรรมเซรามิกนิยมใช้กันมาแล้วไม่น้อยกว่า ๒๕ ปี มีปริมาณแหล่งสำรองมากกว่า ๕ ล้านตัน

การนำเอาดินขาวจากบริเวณภูเขาย่านปางค่านี้นี้มีอยู่ ๒ รูปแบบ คือ ชนิดดินดิบ ซึ่งเมื่อขุดตักแล้วนำไปใช้ได้เลย และชนิดดินล้าง ซึ่งต้องผ่านกระบวนการล้างเพื่อเอาแร่ธาตุต่างๆที่เป็นเม็ดหยาบๆ ออกไปเสียขั้นหนึ่งก่อน ดินที่ล้างจะแบ่งออกได้ ๓ ชนิด คือ

หยาบ เป็นดินล้างที่หยาบที่สุด แต่ก็ยังเป็นชนิดที่มีปริมาณมากที่สุดถึงประมาณ ๗๐ เปอร์เซ็นต์ของดินล้างทั้งหมด นิยมเอาไปทำกระเบื้องทั่วไป

ละเอียด เป็นดินล้างที่ละเอียดพอประมาณ เป็นที่นิยมมากของโรงงานผลิตเครื่องถ้วยชาม

ละเอียดมาก เป็นดินล้างที่ละเอียดที่สุด นิยมใช้กันมากในโรงงานผลิตเครื่องสุขภัณฑ์

๑.๒ แหล่งดินขาวที่ภูเขาย่านในบริเวณบ้านไร่ ตำบลแม่ถอด อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดขอนแก่น เป็นดินสีขาว สามารถทนไฟได้สูงถึงประมาณ ๑,๓๐๐ องศาเซลเซียส

๑.๓ แหล่งดินขาวในเขตอำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง เป็นดินขาวที่มีความเหนียวมากกว่าปกติ สามารถใช้ปั้นขึ้นรูปได้ดี จนบางครั้งก็เรียกว่า ดินเหนียวขาว มีสีขาวเหลือง

๑.๔ แหล่งดินขาวในเขตอำเภอแม่ทา อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง เป็นดินเหนียวขาวเช่นเดียวกับที่อำเภอสบปราบ มีสีขาว-
๑๖ เครื่องปั้นดินเผา

งานเขียนสีดำได้เคลือบ จากเตาเมืองศรีษะนาถ

งานเคลือบสีเขียว จากเตาเมืองศรีสัชนาลัย

โถเขียนลวดลายสีดำใต้เคลือบ
จากเตาเมืองศรีสัชนาลัย

เหลือง เมื่อล้างดินแล้วสามารถทนไฟได้สูงถึงประมาณ ๑,๖๐๐ องศาเซลเซียส จัดว่าเป็นดินขาวที่เหมาะสมจะใช้ผสมกับดินชนิดอื่นเพื่อทำผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา มาก เพราะมีความเหนียวดีและยังเหมาะที่จะนำไปผสมวัตถุดิบเพื่อทำวัสดุทนไฟ เช่น หีบทนไฟ และอิฐทนไฟด้วย

๑.๕ แหล่งดินขาวในเขตอำเภอยางป่าเป้า จังหวัดเชียงราย พบอยู่ในบริเวณที่ราบเชิงเขา กระจายกระจายทั่วไปเป็นบริเวณกว้าง

๑.๖ แหล่งดินขาวบริเวณตำบลผาจุก บ้านเหล่า และบ้านจัววาม ตำบลจัววาม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เป็นเนื้อดินสีขาว แต่มักแตกยุ่ย มีความเหนียวน้อย เมื่อนำไปล้างแล้วสามารถทนไฟได้ประมาณ ๑,๓๐๐ องศาเซลเซียส

๑.๗ แหล่งดินขาวบริเวณเขากุ่มะมีน บ้านวังยาง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เป็นดินที่มีความขาวค่อนข้างสูง แต่มักจะไม่นิยมนำไปใช้ในอุตสาหกรรมเซรามิกมากนัก เพราะมีจุดหลอมตัวต่ำประมาณ ๑,๒๐๐ องศาเซลเซียส และจะมีสีออกคล้ำเป็นสีเทาๆ ภายหลังจากเผา แต่ขณะเดียวกันก็ได้เปรียบที่อื่นๆอยู่บ้าง ตรงที่ล้างแล้วได้เนื้อดินมาก และมีความขาวสูงกว่าแหล่งอื่นๆ